

FORO EUROPEO “CARA UNHA SOCIEDADE DA RECICLAXE: INICIATIVAS E EXPERIENCIAS”

María Lafuente*

Dentro da súa campaña de residuos, ADEGA organizou o I Foro europeo de residuos, co lema “Cara a unha sociedade da reciclaxe: iniciativas e experiencias”. O obxectivo foi dar a coñecer de primeira man sistemas alternativos á incineración que se están a levar a cabo, tanto no estranxeiro, como na Galiza. Ademais do público en xeral, foron convidados expresamente os responsábeis municipais de Galiza na materia, coa finalidade de implantar estes modelos nos seus concellos.

Desde ADEGA continuamos a traballar na problemática dos residuos e facendo campaña para mellorar a súa xestión. Nos últimos anos vimos solicitando ao goberno da Xunta que cumpra a Directiva Marco Europea e que obedeza a xerarquía no tratamento dos residuos comezando pola prevención, reutilización e reciclaxe. En febreiro de 2013, xunto con outras entidades, achegamos ao Parlamento galego máis de 20.000 sinaturas en apoio á “Iniciativa Lexislativa Popular para a aplicación efectiva dos principios de redución, reutilización e reciclaxe de residuos en Galiza”, que tratou de darlle forza xurídica á norma dos «3R». Pero hai un ano, no mes de maio, o PP votou “Non” a esta ILP, apostando unha vez máis pola incineración en SOGAMA, entidade que so alcanza a reciclar o 2% dos residuos que recibe.

Agora soben as taxas de tratamento do lixo nun 34% sen que o modelo mude: metade do lixo vai a vertedoiro e a outra metade para transformar en fume e cinzas, con substancias tan tóxicas e cancerixenas como as dioxinas. No contexto actual, onde o importante é seguir facendo negocio cos nosos residuos, o descontento dos concellos é notábel, xa que terán que trasladarlle a suba de taxa ás súas veciñas e veciños. Desde o ámbito ecoloxista, estamos a traballar nunha campaña na que se cuestione o modelo actual facendo ver á poboación e aos dirixentes municipais que existen outros sistemas de tratamento do lixo e, sobre todo, de recollida selectiva con taxas de reciclaxe do 80%. As alternativas propostas cumpren coa lexislación europea e son viábeis economicamente, xa que non precisan de infraestruturas de alto custo. O esforzo económico está na prevención e na recollida selectiva e, por tanto, nos recursos humanos, convertendo os residuos tamén en ferramenta xeradora de emprego.

RESIDUO COMO RECURSO

Para a conferencia inaugural convidamos a Alfonso del Val, experto en residuos, tamén bo coñecedor da realidade galega na xestión do lixo. Del Val fixo unha reflexión sobre a cultura dos residuos no noso país, ou

máis ben sobre a falta de cultura e de visión que temos dos residuos como recursos. Ante o evidente esgotamento destes, en lugar de recuperar ou reciclar o lixo, a xestión galega dos residuos baséase nun tratamento finalista onde o investimento e o negocio procuran a construción de infraestruturas e cobrar pola entrada de lixo, no canto de apostar pola prevención. No caso da materia orgánica, as traballadoras son as bacterias, son as que van a transformar o residuo en abono e traballan soas, non cobran, non precisan grandes e caras infraestruturas; o único que se require é que a materia orgánica chegue ao lugar de compostaxe ben

Con vontade política, participación cidadá e o mesmo investimento, pódense acadar taxas de reciclaxe do 80%

separada e investir na recollida, que é o mesmo que crear postos de traballo. “Se se cumprixe a normativa”, dixo Del Val, “farían falta unhas 20.000 persoas expertas en compostaxe, no canto de tanto cemento e tixolo”.

Outro dos problemas é que as empresas que se encargan de xestionar o lixo eran as que antes se dedicaban ao tixolo, e o lixo é o negocio que lles queda polo que non lles compensa a redución do mesmo. Del Val concluíu dicindo que “se viñera un antropólogo doutro planeta ao noso, no seu informe o primeiro que poría sería: sociedade experta en converter recursos en residuos”.

Despois desta reflexión sobre a xeración dos residuos e o desbaldimento dos recursos, celebrouse unha mesa redonda onde se expuxeron diferentes experiencias. Contactamos con Beatriz Martín de Composta en

Alfonso Del Val (esquerda); Josep Lluís Piqué, técnico do Consell Comarcal del Pallars Sobirà (centro) e Luis Intxauspe, alcalde de Hernani, coa presidenta de ADEGA, Virxinia Rodríguez (dereita).

Red, unha rede de entidades e municipios que traballan na implantación da compostaxe caseira e comunitaria en todo o Estado, da que ADEGA tamén forma parte. O obxectivo desta rede é asesorar a municipios e compartir experiencias. Un dos seus traballos foi un informe sobre a situación da compostaxe caseira e comunitaria no Estado, o primeiro destas características. Unha das conclusións deste traballo é que falta unha maior dimensión da compostaxe doméstica. Os proxectos non pretenden ser de xestión de residuos, senón só de educación ambiental. Sen embargo, teñen e poden servir realmente para a xestión dos biorresiduos. Isto é consecuencia da falta de estimulación da compostaxe doméstica e comunitaria a través da normativa. Non hai unha lei de compostaxe e os plans de residuos non chegan á compostaxe doméstica.

A seguinte intervención foi de Manuel Soto, catedrático de enxeñería química e director da oficina de medio ambiente na UDC. Desde este departamento tense claro que a actividade universitaria ten un impacto no medio ambiente, pero sobre todo, o obxectivo é que os universitarios adquiran conciencia ambiental. Un estudo sobre a xeración dos residuos no Campus conclúe que alí se xeran máis de 1.500kg semanais de residuos orgánicos. O servizo de xardinería do campus produce cantidades aínda superiores de restos vexetais, incluíndo restos de podas que, unha vez triturados, serven como estruturante no proceso de compostaxe. Ante esta situación optouse por unha xestión descentralizada, instalando a pé de cada centro unha área de compostaxe para xestionar os residuos de tres comedores, dúas desas áreas teñen composteiros estáticos, e outra, un composteiro dinámico. O experimento obtivo un compost cun elevado poder fertilizante, cunha calidade química moi boa e moi baixa concentración de metais pesados, xa que a separación da materia orgánica foi excelente. O destino deste compost foi as hortas comunitarias, de xeito que se pecha todo o ciclo da materia orgánica no Campus, aproveitando os recursos e rebaixando a pegada ecolóxica.

Josep Lluís Piqué, técnico do Consell Comarcal del Pallars Sobirà, deunos a coñecer unha experiencia moi interesante aplicábel perfectamente á nosa realidade. A comarca de Pallars Sobirà, de Lleida, ten unha poboación moi rural e moi dispersa, lugares de difícil acceso e uns custos de recollida moi altos. Coa idea de rebaixar o custo da xestión dos residuos implantouse a compostaxe caseira e comunitaria na comarca, grazas ao que se aforra 40.000 € ao ano, só en combustible e en taxas de planta.

A chave da cuestión foi ver se eran capaces de xestionar in situ toda a materia orgánica, e si é posible. O composteiro pasa a ser un contedor máis de xestión de residuos. A compostaxe comunitaria estase facendo pobo a pobo, tras unha potente campaña de sensibilización. En todos os casos cóntase coa axuda e vontade dos concellos.

Na maior parte do rural galego a materia orgánica podería quedar na venda evitando os custos de recollida e as taxas de SOGAMA.

RECOLLIDA PORTA A PORTA

A través da rede de concellos "Residuo Cero" contactamos co alcalde de Hernani, Luis Intxauspe, que convidamos para que nos explicase como este municipio acadou taxas do 80% de reciclaxe. Para obter estes resultados é básico implicar á xente e realizar unha boa recollida separada, para o que se implantou o sistema "porta a porta". Nesta comunidade tiñan a ameaza da construción dunha incineradora polo que se formularon unha serie de cuestións: Que temos que facer para que non sexa preciso unha incineradora? Que non haxa lixo, como o conseguimos? Reciclando máis. Como podemos reciclar máis? Pois con unha boa recollida selectiva!

Este municipio apostou por recoller o lixo de xeito separado e na porta da casa, onde cada veciño/a deposita a fracción que corresponda segundo o día de recollida. Que se conseguiu?, unha taxa de reciclaxe do

Hortas comunitarias no Campus Universitario da UDC.

Colgadores para a recollida porta a porta no casco histórico de Hernani.

Área de compostaxe comunitaria en Pallars Sobirà.

80%, polo tanto só queda o 20% para incinerar. Deste xeito, botaron abaixo a necesidade da construción dunha incineradora. Ademais de acadar este obxectivo, obtiveron outros logros, como a creación de 15 postos de traballo locais, que son os recolletores. "En efecto hai un incremento no custo da recollida, pero aforramos en taxas da planta ao enviar só un 20% dos residuos", dixo Intxauspe. Lembremos que na Galiza pagamos taxas polo 90% dos residuos xerados, máis a recollida.

En Hernani, tamén se reduciu a cantidade de residuos en orixe, mediante sistema de compostaxe comunitaria; pero, sobre todo, conseguíuse o

cambio de hábitos da poboación e a súa participación activa na xestión dos residuos do municipio.

CARA AO RESIDUO CERO

Seguindo a liña de residuos cero, participou mediante videoconferencia Enzo Favoino, coordinador do comité científico do movemento Zero waste e coñecedor directo da estratexia de Capannori, primeira cidade europea en aplicar o obxectivo residuo cero e en obter taxas de reciclaxe do 80%. Este é un chanzo máis avanzado cara á redución de residuos, consistente en producir só obxectos que se poidan reusar ou reciclar; de non ser posíbel, instase a redeseñalos para adaptalos ao sistema de reciclaxe. En definitiva, trátase de esquecermos da cultura de usar e tirar que só leva ao desperdicio de recursos.

Para pechar a xornada tivemos con nós ao Xefe de Servizo de Planificación e Información da Subdirección Xeral de Residuos e Solos Contaminados, Fernando Asperilla. No seu relatorio puidemos constatar que a principal estratexia de prevención de residuos da Xunta é a crise económica, que logrou rebaixar nun 1% a cantidade de residuos enviados a SOGAMA.

Finalmente, Carme da Silva, concelleira de Pontevedra, municipio anfitrión destas xornadas, explicounos que a compostaxe caseira se ampliará este ano a outras tres parroquias do concello, alén de promover un proxecto viábel dunha planta de compostaxe na comarca, coa colaboración da Deputación.

No marco das xornadas tamén se visitou a planta de compostaxe da Mancomunidade do Barbanza, guiada por

Marta Domínguez, onde puidemos coñecer o seu funcionamento e tomala como exemplo de boa xestión. Na actualidade é a planta galega que máis residuos municipais recupera (o 36%) para reciclar.

CONCLUSIÓNS

Podemos concluir que taxas de reciclaxe do 80% son posíbeis con vontade política e participación cidadá. Unha xestión dos residuos baseada na prevención e na reciclaxe non ten que ser máis cara que a actual e ademais é xeradora de postos de emprego.

ADEGA aposta pola educación ambiental, a compostaxe caseira e comunitaria e a prevención na xeración de residuos; coa compostaxe nestes ámbitos a materia orgánica queda na vivenda sen custo de transporte nin xestión e a separación do resto das fraccións mellora. A veciñanza que participa na xestión dos residuos faise responsable e autónoma e valora a compostaxe como moi positiva, polo que animamos aos responsables políticos a que implanten a compostaxe caseira e comunitaria para a fracción orgánica e a recollida porta a porta nos seus concellos para enviar menos residuos a SOGAMA e, polo tanto, rebaixar o custo da factura. Con moita ilusión, xa estamos a conquistar que algúns concellos galegos aposten pola compostaxe en varias das súas formas. En todo momento, ofrecerémoslles o noso apoio.

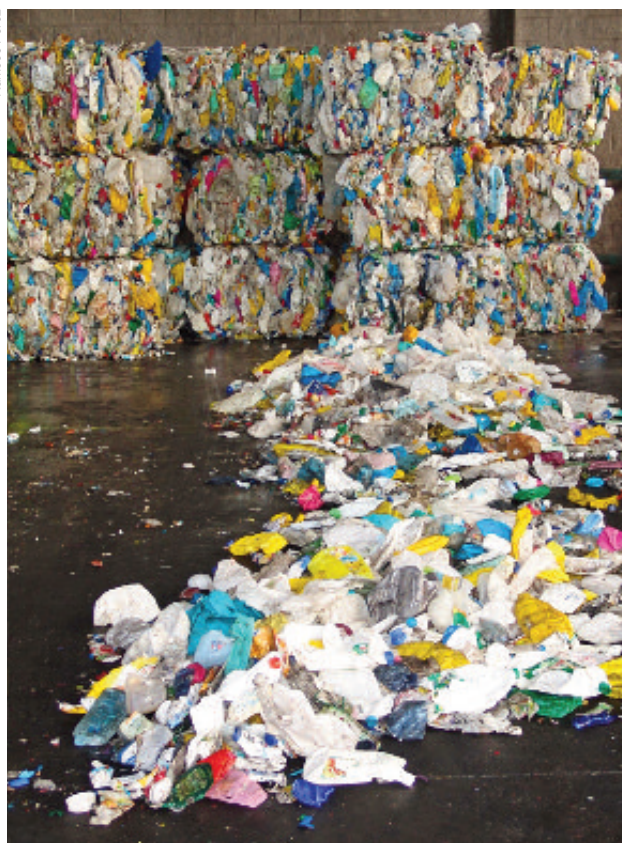
*María Lafuente é a Vogal de Residuos de ADEGA.

Belén Rodríguez

Pila de compost resultante de todo o proceso de compostaxe.

Ramóns Pérez

SOGAMA só consegue reciclar o 2% de todo o lixo que chega ás súas instalacións.

Belén Rodríguez

Visita dos participantes no Foro á planta de compostaxe do Barbanza.